

**Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут філософії НАН України
Інститут історії України НАН України
Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара**

ОСВІТА І НАУКА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

МАТЕРІАЛИ

**II Всеукраїнської наукової конференції
(присвяченої 100-річчю Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара)**

26-27 жовтня 2018 р.

Частина I

СЕКЦІЯ І
ВИЩА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.
РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

О. І. Бульвінська

БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ УНІВЕРСИТЕТІВ:
ОСНОВНІ НАПРЯМИ

Професійний розвиток науково-педагогічних працівників університетів – один зі стратегічних напрямів реформування системи вищої освіти в Україні. У Паризькому комюніке (2018) міністрів освіти країн – членів Болонського процесу наголошується, що інституційні, національні та європейські ініціативи з педагогічної підготовки, безперервного професійного розвитку викладачів, пошук шляхів кращого визнання високої якості та інноваційного викладання в їх кар'єрах є одним із напрямів сприяння високоякісній освіті [2, с. 7].

На основі аналізу європейських стратегічних документи щодо тенденцій у навчанні і викладанні у вищій освіті [3; 5], визначимо напрями безперервного професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

Студентоцентричний підхід до навчання і викладання – це основоположний принцип Європейського простору вищої освіти, що зміщує акценти в освітньому процесі з викладання (передачі знань) на навчання (активну освітню діяльність студента) [3, с. 12]. Студентоцентричний підхід до навчання і викладання передбачає зміну ролі науково-педагогічного працівника: викладач створює умови для того, щоб студент мав можливість працювати зі своїм досвідом, розвивати комунікативні та організаторські здібності, планувати дослідницьку діяльність, приймати рішення і нести відповідальність за них тощо, адаптує навчальну мету до особистісних якостей кожного студента, активізує і стимулює процес його індивідуального просування в системі освіти, тобто традиційна роль викладача як наставника і транслятора знань трансформується у фасилітатора, модератора, тьютора, коуча [1]. Таким чином, одним з напрямів професійного розвитку науково-педагогічного працівника є розвиток різних ролей, які він виконує в освітньому процесі, тобто розвиток якостей фасилітатора, коуча, модератора, тьютора.

Однією з головних тенденцій навчання і викладання у вищій школі є організація освітнього процесу в університеті на основі наукових досліджень [5, р. 79]. Таким чином, важливим напрямом професійного розвитку науково-педагогічних працівників є набуття досвіду викладання на основі наукових досліджень, досвіду використання нових методів і способів викладання, спрямованих на активізацію аналітичної і рефлексивної діяльності студентів, а також розвиток власної дослідницької компетентності.

У доповіді «Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities» відмічена така тенденція навчання і викладання у вищій освіті, як вдосконалення навчального середовища. Воно містить традиційні та електронні засоби навчання; воно насичене сучасним науковим, технічним і технологічним обладнанням; воно характеризується варіативністю і мобільністю (навчальну аудиторію за рахунок мобільних меблів і обладнання легко перетворити в імітаційну лабораторію чи конференц-зал для дискусійних занять); у ньому створені спільні простори для збільшення взаємодії студентів і викладачів [5, р. 85]. Крім того, наголошується на пси-

хологічно безпечному навчальному середовищі, в якому студенту і викладачу комфортно; студент має право на особистий навчальний стиль і індивідуальний освітній пошук, на незгоду, на власну думку, на помилку і не боїться помилитись. В емоційно безпечному навчальному середовищі створюється атмосфера довіри, поваги студентів і викладачів один до одного.

Отже, напрямом професійного розвитку викладача в контексті формування безпечного освітнього середовища є набуття досвіду тактовного, рівноправного діалогу зі студентами, розвитку комунікативної професійної компетентності [4].

Важливим інституційним пріоритетом, який впливає на всі аспекти діяльності інституту вищої освіти, включаючи навчання і викладання, є ІКТ [5,р.34]. Але наголосимо, що безперервний професійний розвиток викладача повинен орієнтуватись не тільки на освоєння нових технологічних засобів навчання, а й на розвиток дослідницької компетентності для пошуку необхідної наукової інформації і управління великими базами даних, досвід використання нових методів і способів викладання, розвиток критичного мислення і у викладача, і у студента.

Отже, аналізуючи сучасні тенденції навчання і викладання у вищій освіті, робимо висновок, що безперервний професійний розвиток науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти має бути спрямований на набуття нових та вдосконалення вже набутих професійних компетентностей, що відповідають сучасним тенденціям навчання і викладання у вищій освіті: перехід до студентоцентрированої моделі навчання та викладання і розвиток якостей фасилітатора, коуча, модератора, тьютора; зв'язок навчання та викладання і розвиток як власної дослідницької компетентності, так і використання дослідницьких методів і способів у навчанні студентів; удосконалення навчального середовища і розвиток як умінь адаптувати освітні цілі до високотехнологічного і мобільного навчального середовища, так і зміни авторитарної ролі викладача на більш м'який супровід для створення психологічно безпечного навчального середовища; електронне навчання і освоєння нових технологічних засобів навчання, а також досвід використання засобів, методів і технологій електронного навчання в освітньому процесі закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Бульвінська О.І. Комунікативні ролі викладача університету : аналіз термінологічного ряду / О.І.Бульвінська // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії / Матеріали XXII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції : Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2017. – С.71–73. 2. Паризьке комюніке (2018). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/06/06/12/paris-communiqueeenua2018.pdf>. 3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Ухвалено на Міністерській конференції у Єревані 14–15 травня 2015 р. URL: https://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf. 4. Bulvinska O. Structure of university lecturers communication competence in higher education and science integration conditions / O. Bulvinska // Internauka. – 2017. – № 15 (37), Vol. 1. – P. 20–23. 5. Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities. – Brussels, Belgium: EUA publication, 2015. – 133 p.

Н. В. Внукова

ВИЩА ОСВІТА. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Теперішній час надає нові можливості у підготовці висококваліфікованих кадрів за потребами конкретної галузі. Не треба доводити, що кваліфіковані фахівці-екологи потрібні на даний час як ніколи. Без їх попиту та професійних навичок очікувати позитивних результатів у покращенні довкілля неможливо.

Професійну екологічну освіту можливо розділити на гуманітарну, природничу і промислову [1].